

Joan Estruch, el sociòleg a contracorrent (dins d'un ordre)

Ds, 21/09/2019 per [Catalunya Religió](#)

(*Jordi Llisterra-CR*) El sociòleg **Joan Estruch** ha publicat les seves memòries. És el pare de la sociologia de la religió a Catalunya. Fins i tot de bona part de la sociologia a Catalunya i del seu departament a la Universitat Autònoma de Barcelona. I en l'àmbit de la sociologia de la religió és la persona que hi va donar rigor científic, va obrir-la als corrents internacionals, i va [crear escola](#) amb els 40 anys de docència i l'ISOR (Investigacions en Sociologia de la Religió).

Una de les coses que ens ha ensenyat Estruch és a acotar amb rigor la terminologia religiosa. Per exemple la paraula secta, que cal distingir de les actituds sectàries. Sense sectarismes Estruch ha fundat la seva pròpia *secta* de sociòlegs de la religió, que aquest dijous va acompanyar-lo a la presentació del llibre. Presentació amb el seu *deixeble estimat*, el sociòleg **Salvador Cardús**.

Editat per Fragmenta, el títol del [llibre](#), *Crec recordar*, ja defineix molt bé la modèstia amb la que Joan Estruch ha afrontat les memòries. Retrata, sense donar-hi gaire importància, exemples de la valentia amb la que Joan Estruch s'ha enfrontat a les convencions de cada moment. Sent protestant en una Espanya nacionalcatòlica, catòlic en una societat que s'anava secularitzant, abandonant un futur professional possiblement brillant a la Univesitat de Lovaina, resistint l'esclerosis funcional de la universitat, crític amb la jerarquia que no sabia llegir els signes dels temps...

A contracorrent però sempre dins d'un ordre. Ho va retratar molt bé Salvador Cardús en la presentació del llibre. Uns heroïsmes que sempre ha relativitzat Estruch. L'exemple més il·lustratiu -li hem sentit diverses vegades- és quan a la mili va reclamar els seus drets com a protestant, molt atrevit a l'exercit franquista. Però res es podria comparar a la coherència absoluta dels tres testimonis de Jehovà que va veure com eren castigats per negar-se a agafar una arma.

Pedagogs-mandarins

També hi ha hagut moments que els seus amics l'ha fet claudicar. Per exemple, finalment va presentar-se a les oposicions que mai hauria fet per guanyar la plaça de funcionari a la universitat. Un episodi que va emocionar a Salvador Cardús quan el recordava dijous en públic. Accedir a la funció pública trencava amb el model universitari, de docència i recerca que Estruch defensa. I davant del tribunal Estruch no es va poder estar de desplegar tota la sornegueria i ironia que marquen el seu caràcter i els seus textos. El tribunal no ho va tolerar i va suspendre el pare de la sociologia a Catalunya. Una humiliació del sistema que encara porten clavada els seus deixebles.

Segons els seus companys d'acadèmia, el llibre en fa poca sang. Però Estruch no deixar de repassar "bruixots" i els "pedagogs-mandarins" que "s'ha apoderat de la universitat i en tenen el control". "El pas següent serà fer-los fer plastilina a classe", diu dels qui obliguen a complir amb mil formularis "i més galindaines" i han deixat de creure en la classe magistral, els seminaris i "els retrògrads exàmens".

Canviar la realitat

Com a bon sociòleg Estruch no es cansa de defensar que "la realitat és com és encara que no ens agradi" i que això és el que ha de mostrar la sociologia. Però "això no vol dir que la realitat no pugui canviar". Com a home d'orde i arrelament -més de 50 anys de fidelitat amb la Heide, 40 a la mateixa universitat i 35 en un mateixa casa de lloguer- ha hagut de pactar amb la realitat. Però les memòries mostren com la seva manera de fer-ho no ha estat una claudicació. La manera que ha tingut d'acceptar la realitat no ha deixat de mostrar que també es podia canviar. Per això reconeixia que potser si que "soc un home d'ordre, però amb la consciència que aquest ordre pot canviar, que és desitjable que canviï, i que estic disposat a lluitar per aquest canvi".

Esdevenir catòlic

Un relat interessant de les memòries és el seu pas del protestantisme familiar al catolicisme. Un protestantisme que va exercir de jove de manera oberta implicant-se en el moviment ecumènic. Diu que creu que és el primer protestant que va poder veure el bisbe **Modrego** a la Barcelona, quan arribava un Vaticà II que els bisbes franquistes no entenien. No hi ha una caiguda del cavall, o pròpiament una conversió. Diu "vaig esdevenir catòlic", com si fos de passada.

Hi ha un procés d'amistats i d'ambients i, a poc a poc, amb la seva dona, es va sentir més còmode en el món catòlic. On hi respiren millor que en una comunitat protestant llavors molt tancada en ella mateixa pel context repressiu de l'època.

L'amistat amb mossèn **Josep Cardús** (gràcies a qui després coneixeria el seu nebot Salvador), l'ambient monàstic de Sant Pere de les Puel·les i **Joan XXIII** i els aires de renovació del Vaticà II, van fer la resta. "Ens vam trobar a casa", diu Estruch. També llavors va optar per apartar-se dels moviments ecumènics, perquè ningú tingués la temptació de presentar-lo com un trofeu dels catòlics davant dels germans protestants.

Un altre element que al llibre esmenta prou modestament de passada és la seva aportació determinant en les sessions Concili Provincial Tarraconense. Diu que hi

va treballar molt i expressa el desencís i les “expectatives frustrades” pel que no va arribar a ser l’aplicació del concili català de 1995. Però el cert és que si les resolucions del Concili Provincial encara mostren avui el que podria canviar de l’església a Catalunya, és gràcies a la visió que hi va aportar Estruch gens contaminada pel funcionat eclesiàstic.

Vida monàstica

Les memòries presenten una vida més familiar al que es podria esperar d’una eminència en el seu camp. I en una aparent jubilació continua treballant en un tema que diu que l’apassiona: l’humor en la Bíblia. No es creu que Jesús no rigués mai. Però encara no veu clar si té recorregut. Tampoc veu clar el que li demanen de genolls els seus fidels, que escrigui sobre la vida monàstica. És una de les realitats religioses que més ha estudiat. Però Estruch diu que s’hi sent massa implicat personalment per poder escriure amb la justa distància del sociòleg.

Certament per la presentació l’editorial s’hagués pogut escollir monestir. Però potser també hi havia algun missatge en triar La Central del Raval de Barcelona, una església secularitzada. La secularització és un dels fenòmens socials que més atrauen als sociòlegs com Estruch. En aquest cas, com a mínim l’església s’ha convertit en una llibreria, temple de cultura, i no una discoteca. Tot i que segur que Estruch tindria alguna observació crítica a fer sobre la mercantilització del món del llibre i els seus rituals. Res queda lliure de la mirada crítica del professor Estruch.